

DUITSE ZEEARENDEN MOETEN BEWAAKT WORDEN

Drie aluminium caravans en een Volks-wagen Variant zijn dinsdag 26 november te Amersfoort door de heer W. Pon aan het Wereld Natuur Fonds (Nederland), de Nederlandse afdeling van het World Wildlife Fund overgedragen. Vorig jaar startte het Wereld Natuur Fonds in samenwerking met EUREL, de Europese vereniging voor vrijwillige natuurreservaten namelijk een projekt voor de bescherming van de roofvogels in Noord-Duitsland, waaronder de laatste zes paren zeearenden in de bondsrepubliek.

Dit voorjaar werden de Duitse vogelvrienden opgeschrikt door het bericht dat twee horsten door eierverzamelaars leeggehaald waren. De prijs op de illegale verzamelaarsmarkt bedraagt voor één zeearende ongeveer f 600,—. Het enige afdoende antwoord hierop bleek het organiseren van een dag- en nachtbewaking van de meest bedreigde nesten in 1969 te zijn.

Advies werd ingewonnen bij de Royal Society for the Protection of Birds, die in Schotland reeds 10 jaar een dergelijke operatie doorvoert met betrekking tot de zeldzame visarenden. In december is de Schotse expert George Waterston naar Holstein gereisd om er persoonlijk advies te geven, o.a. over de elektronische alarminstallaties, die gebruikt zullen worden. Inmiddels heeft de Duitse stootvogelkenner Dr. Heinz Brüll, belast met de leiding van dit projekt, een aantal jonge enthousiaste vrijwilligers voor de bewaking bereid gevonden.

JONGE BOOMVALK LEERDE „BIDDEN”

In augustus 1968 hebben wij bij inventarisatie van het duinterrein ten noorden van Noordwijk a/Zee veel genoegen beleefd aan ontmoetingen met jonge boomvalken en torenvalken. Het was geen uitzondering om een vijftal torenvalken, kennelijk een ouderpaar met dat jaar uitgevlogen jongen, tegelijk boven het duin aan te treffen en te zien „bidden”.

Ook jonge boomvalken, herkenbaar aan het ontbreken van de roodbruine „broek”, werden geregeld gezien. Een ervan had de jachtmethode van de torenvalk over-

genomen en kon tot verbazing van de verschillende waarnemers herhaaldelijk biddend worden waargenomen. De snelle luchtjager was een tijdelijke(?) grondjager geworden.

De aardigste waarneming beleefden we op 10 augustus met een torenvalk, afgaande op het telkens stootduiken op een op de grond liggend veertje, een jong exemplaar. Na een tijdlang bidden boven ons hoofd stootte het ineens achter een duintop, waarna haast gelijktijdig een paar luide kreten weerklonken, die we niet thuis konden brengen. We beklommen voorzichtig het punt waarachter hij verdween en zagen de vogel voor een konijnenhol zitten. Een prooi was niet te bespeuren en nadat de valk was weggevlogen was er voor het hol niets dat in die richting wees. Terwijl we stonden te filosoferen over de ongearticuleerde geluiden, die we toch duidelijk hadden gehoord, schoot er uit het hol een vogel die op ± 15 meter afstand van ons op een paal neerstreek.

Kijker erop en... wie houdt dit voor mogelijk? Een groene specht. Na even op adem te zijn gekomen zocht hij elders een goed heenkomen.

Vermoedelijk was het dier hevig geschrokken van de overmoedige torenvalk en in doodsangst het konijnenhol ingevlucht. Een even komische als ongewone waarneming.

- D. J. Passchier, Egmonderstraat 45, Noordwijk

EKSTER DOODT DODAARS

Zaterdagmorgen 14 december 1968 was ik in m'n woonplaats getuige van een klein vogeldrama. Een dodaars, die zich iets te ver van het bescherming verlenende wak had verwijderd en beschutting zocht tegen de hoge oeverkant, werd vanaf laag overhangende wilgetakken besprongen door een ekster.

Deze ging op z'n slachtoffer staan en hakte er op in. De dodaars verdedigde zich wel zo goed en zo kwaad als dat mogelijk was, maar moest door verwonding en uitputting al spoedig opgeven. Even verwijderde de ekster zich, toen luidruchtig een collega-ekster op het toneel verscheen, maar zette daarna de slachting voort. De dodaars kwam op de rug te liggen en gaf na enkele sparte-

lende bewegingen de geest. Beide eksters vlogen weg, de prooi op het ijs achterlatend. Aangezien de ijstoestand zodanig was, dat het niet verantwoord was zich op de brede singel te begeven, moest ik dus lijdelijk toezien.

De zondag daarop werd m'n hulp ingeroepen voor een andere dodaars, die zich kennelijk niet al te best voelde. Het bleek, dat deze petroleum of huisbrandolie in de veren had. Daar deze dodaars zich op een paar honderd meter afstand bevond van de voorgaande, vermoed ik, dat het eksterslachtoffer eveneens een „oliepiet” was.

Houden eksters er dezelfde praktijken op na als zilvermeeuwen en kraaien? Opmerkelijk was, dat hoofdzakelijk de buikzijde bewerkt werd. De eksters zijn niet meer op hun prooi teruggekomen.

- G. Stout, v. d. Valk Boumanlaan 12, Woerden

In Het Vogeljaar van oktober 1968 (blz. 628) schrijft Rein Stuurman dat het onderdompelen van prooi door de blauwe reiger niet in zijn gedragspatroon past. In een weiland zag ik een blauwe reiger bezig met een levende mol. Na een poosje vloog hij met de mol, die toen waarschijnlijk dood was, naar een plek 50 m verder en 2 m uit de slootkant, waar hij verder ging de mol met zijn snavel te bewerken. Daarna stapte hij al gauw in de sloot, waar hij de mol onderdompelde, voor hij begon met inslikken. Toen de mol half in de snavel verdwenen was dompelde de reiger hem nog een keer in het water. Nadat de mol langzaam door de hals gezakt was dronk de reiger een beetje water.

- N. Koppelaar, Bovenkerkseweg 43, Giessenburg

ROEP VAN DE KOEKOEK

In de altijd interessante lijst van Veldwaarnemingen, trouw door Jaap Taapken verzameld, vond ik in de 16e jaargang nr. 3 op bladz. 568 een mededeling van de heer Boogaard, dat hij op 18 april te Vlodorp (L.) de roep van de koekoek gehoord heeft. Aan deze opgave werd extra het woordje „vroeg!” toegevoegd.

Bij het lezen vond ik deze toevoeging al een beetje vreemd. Voor mijn gevoel was die 18e april niet zó erg vroeg.

Dank zij het feit, dat ik vanaf 1942 jaarlijks de door mij gehoorde eerste zang van allerlei vogels heb genoteerd, kon ik op mijn kaartje „koekoek” eens nagaan wat mijn eigen waarnemingen waren. Tussen 1942 en 1963 vond ik 4 data die alle vroeger waren dan 18 april en één datum op 18 april (1947). Deze data zijn de volgende: 1944 — 15/4 te Best (N.Br.); 1945 — 12/4 te Eindhoven; 1963 — 13/4 te Slenaken (Zd.L.). Voor 1945 heb ik nog genoteerd staan: 8/4 Eindhoven, mond. med.

Ik geloof dat deze laatste datum (8/4) inderdaad wel een vroege datum is waarop de koekoekroep gehoord kan worden. Maar misschien zijn er nog vroegere waarnemingen gedaan? In de literatuur heb ik nergens iets kunnen vinden over de eerste roep in de lente. Wel vermeldt de „Avifauna van Nederland” (zie Ardea jrg. 50, afl. 1 en 2) enkele vroege data, waarop de koekoek in Nederland waargenomen is. Er wordt echter niet bij vermeld of op deze data ook de roep gehoord is. Deze extra vroege waarnemingen zijn: half maart 1946 te Rolduc, half maart 1950 te Koudum en 24 maart 1940 te Valkenburg.

Als de weersomstandigheden gunstig zijn kunnen we dus in het voorjaar wel eens geluk hebben begin april (of eventueel eind maart) de eerste koekoekroep te horen.

- J. Frencken, J. Geradtsweg 71, Hilversum

TAIGA-GAAI IN HAREN (GRON.)

Op zaterdag 4 januari 1969 ontdekte ik een taiga-gaai in mijn tuin, die na enige tijd verdreven werd door vlaamse gaaien. Hij was minder schuw dan de vlaamse gaai, die hier erg veel voorkomt. Ik zag de vogel 2 à 3 minuten met mijn kijker (die altijd voor het raam klaar ligt) vanuit mijn voorkamer op een afstand van ca. 17 meter terwijl hij bezig was voedsel te zoeken op de zijkant van de wal die mijn tuin begrenst. Het viel mij door zijn gedrag direct op met een gaai te doen te hebben. Dezelfde bewegingen als de vlaamse gaai, maar rustiger en niet zo schrikachtig, iets kleiner

en van boven donkerbruin. Geen blauw of wit zoals dat bij de vlaamse gaai te zien is. Toen ik de afbeelding in De Vogelgids zag, stond bij mij direct vast dat het de taiga-gaai moest zijn. Door mijn beroep ben ik vroeger vele malen in de bossen van Zweden en Finland geweest, doch ik heb daar nimmer een taiga-gaai waargenomen. Ik ben er echter absoluut zeker van dat mijn waarneming juist moet zijn omdat de vogel gelijk was aan de afbeelding in De Vogelgids. Helaas heb ik geen getuigen omdat ik alleen thuis was.

- P. H. Penon, *De lagerskampen 30, Haren (Gron.)*

WANDELEN OP STRABRECHTSE HEIDE

In 1967-1968 werd een proef genomen met het ook 's winters organiseren van zaterdagse heidewandelingen over de Strabrechtse Heide. Dit bleek een succes; het bezoek was geringer dan 's zomers, maar de reacties van de deelnemers waren nóg enthousiaster.

Deze proef heeft doen besluiten de heidewandelingen non-stop, elke zaterdag door-gang te laten vinden, weer of geen weer. Juist in het vroege voorjaar is de grote heide overweldigend, schoon en indrukwekkend.

De wandelingen beginnen steeds om half drie. Vanuit Heeze (Strabrecht) is het vertrekpunt te bereiken door het volgen van de bruine borden. Bij het vertrekpunt is parkeer-gelegenheid.

De wandelingen worden geleid door gediplomeerde natuurgidsen van het IVN. Er wordt rekening gehouden met de wensen van de deelnemers: ver wandelen of niet, het ruige terrein in of op paden blijven; kinderen kunnen — bij voldoende deelname — een eigen gids meekrijgen. De wandeling eindigt steeds tegen 5 uur of wat later. Een ontmoeting met de Strabrecht-kudde van Kempische heischapen is niet uitgesloten.

Trek goede kleding aan: niet te mooi, wel stevig en warm; dicht schoeisel. Honden moet men thuislaten. En voor kinderen beneden de zeven is het terrein echt wel wat te ruig.

Om verzekerd te zijn van voldoende gidsen wordt groepen (3 of meer mensen) verzocht om vóór vrijdagavond te

schrijven of te bellen naar de organisator van de gidsen G. de Jong, Aert van de Neerstraat 17, Eindhoven (tel. 040-32150) of — bij geen gehoor — naar de beheerder van de heide W. Iven, De Gulden Armoede, Duizel (tel. 04970-2884).

ZOOGDIEREN IN NESTKASTEN

Hoewel het niet gebruikelijk is dat er artikelen over zoogdieren in Het Vogeljaar gepubliceerd worden wil ik toch aandacht vragen voor het zoogdieren nestkasten onderzoek dat wordt verricht door de zoogdierenwerkgroep van de C.J.N. Het beoogt in principe meer te weten te komen over zoogdieren in nestkasten. Het is een algemeen bekend verschijnsel dat b.v. bosmuis, veldmuis, eekhoorn, vleermuis en enkele marterachtigen in nestkasten worden aangetroffen. Gedetailleerde gegevens over o.m. de biotoop, kastafmetingen en ophanghoogte, etc. ontbreken echter. Bestaat er b.v. concurrentie bij het in beslag nemen van een nestkast tussen vogels en zoogdieren en zo ja in welke mate? Houdt het ophangen van de kasten beneden een bepaalde hoogte, een grotere kans op verstoring door b.v. bosmuizen in? Het onderzoek kan vooral wat betreft zoogdieren aanmerkelijk uitgebreid worden, maar het vindt zijn basis in het vogelwerk. Verdere inlichtingen en stencils zijn verkrijgbaar bij onderstaand adres. Oude verslaggegevens zijn ook welkom.

- Gerbrandt J. Wiersema, Chopinlaan 20, Groningen